

**KØB
OG
SALG
AF
VIRKSOMHED**

herunder revisors rolle

John Blendstrup & Per Midtgaard

FSR
Forl

Køb og salg af virksomhed
© FSRs Forlag 1993
Fotografisk, mekanisk eller anden form
for gengivelse eller mangfoldiggørelse
af denne bog eller dele heraf
er ikke tilladt ifølge
gældende dansk lov om ophavsret.
Omslag ved Korsager Grafisk Design
Bogen er sat med Times og
trykt hos P.J.Schmidt A/S, Vojens
Printed in Denmark 1993
1. udgave, 1. oplag

ISBN 87-7747-104-0

Indholdsfortegnelse

Forord	11
Kapitel 1: Indledning	13
1.1 Indledende bemærkninger	13
1.2 Typer af virksomhedsoverdragelser	14
1.2.1 Køb af selskabsandele	14
1.2.2 Køb af aktiviteter	15
1.2.3 Fusion	15
1.2.4 Vederlæggelse med aktier	16
1.2.5 Management buy-out og -in	16
1.3 Emneafgrænsning	16
1.4 Revisors rolle	19
Kapitel 2: Formål med køb og salg af virksomhed	22
2.1 Formål med køb af virksomhed	22
2.1.1 Ekspansion via opkøb af andre virksomheder	22
2.1.2 Produkt- og markedsdiversifikation	23
2.1.3 Ændring af konkurrencestruktur ved køb af konkurrent	23
2.1.4 Sikring af vitale underleverancer	23
2.1.5 Stordriftsfordele	23
2.1.6 Køb af agenturer og licenser	24
2.1.7 Sikring af marked og distributionskanaler	24
2.1.8 Køb af investeringsobjekt	25
2.2 Formål med salg af virksomhed	25
Kapitel 3: Væsentlige juridiske forhold ved virksomhedsoverdragelse	26
3.1 Lov om lønmodtageres retsstilling ved virksomhedsoverdragelse	26
3.2 Aftaleloven	28
3.3 Køb af virksomhed for virksomhedens midler (Aktieselskabslovens § 115)	28
3.4 Skattelovgivning – eksempler på faldgruber	30
3.4.1 Ligningslovens § 16B	30
3.4.2 Fusionslovens § 8 stk. 6	32

3.4.3 Sambeskatningsvilkår 2.4.2 i sambeskatningscirkuleret	33
3.4.4 Selskabsskattelovens § 12	34
3.4.5 Dobbeltbeskatningsoverenskomster	35
3.4.6 Kursgevinstbeskatningsloven	36
3.4.7 Ligningslovens § 15	37
Kapitel 4: Strategiske overvejelser ved køb af virksomhed	38
4.1 Virksomhedens livscyklus	38
4.1.1 Barsel	40
4.1.2 Baby	40
4.1.3 Go-go	41
4.1.4 Teen-age	41
4.1.5 Voksen	42
4.1.6 Veletableret	43
4.1.7 Aristokratiet	43
4.1.8 Det tidlige bureaukrati	44
4.1.9 Betydningen af virksomhedens placering på livscykluskurven	44
4.2 Produkter og markeder	47
4.2.1 Produkter	47
4.2.2 Markeder	49
4.3 Økonomiske overvejelser	50
4.3.1 Synergieffekten i virksomhedskøbet	50
4.3.2 Organisation og nøglemedarbejdere	51
4.3.3 Virksomhedens beliggenhed	52
4.3.4 Følsomhedsanalyser	53
4.4 Hvorfor er virksomheden overhovedet til salg?	53
4.5 Virksomhedens strategiske planlægning	54
4.6 Køb af virksomhed fra konkursbo	54
4.7 Organisatoriske overvejelser	55
4.7.1 Kvalitative overvejelser	56
4.7.2 Kvantitative overvejelser	56
4.8 Afslutning på strategifasen	57
Kapitel 5: Søgning efter egnede virksomheder	58
5.1 Motiver til vækst ved akkvisition	60
5.2 Motiver til vækst uden akkvisition	60
5.3 Ressourcer afsat til akkvisition	61
5.3.1 Økonomi til anskaffelse og løbende drift	62

5.3.2 Ledelsesmæssige ressourcer	62
5.4 Profilbeskrivelse af ønsket virksomhed	63
5.5 Den aktive søgeproces	64
5.6 Timing af tidspunktet for tilbud om overtagelse	66
Kapitel 6: Kontaktfasen	68
6.1 Henvendelsens form	68
6.2 Initiativtagers repræsentant	69
6.3 Målet for henvendelsen	69
6.4 Timing af henvendelsen	70
6.5 Resultater af kontaktfasen	70
6.6 Virksomhedsbesøg	71
Kapitel 7: Analysefasen	72
7.1 Baggrund og stamoplysninger	73
7.2 Koncernstruktur	73
7.3 Regnskaber	76
7.3.1 Bogholderi og regnskabsvæsen	76
7.3.2 Koncernstruktur og ejerforhold	77
7.3.3 Revisionspåtegning og revisionsprotokol	77
7.3.4 Anvendt regnskabspraksis	79
7.3.5 Eventualforpligtelser	80
7.3.6 Konklusion på regnskabs gennemgang	81
7.4 Budgetter	81
7.5 Ledelse og organisation	83
7.5.1 Organisationsstruktur	83
7.5.2 Aftaleforhold	84
7.5.3 Interne kontroller	85
7.5.4 Ledelsesmæssige overvejelser	85
7.6 Markeder, markedsføring og produkter	86
7.7 Forskning og udvikling	87
7.8 Indkøb, produktion og lagerstyring	87
7.9 Økonomistyring	89
7.9.1 Regnskabsfunktion	89
7.9.2 Intern regnskabsaflæggelse	90
7.9.3 Budgetprocedure	90
7.9.4 Kalkulationer	90
7.9.5 Debitorstyring	91
7.9.6 Kreditorstyring	91
7.9.7 Likviditetsstyring	92

7.9.8 Styring af investeringer	92
7.10 EDB-anvendelse	93
7.10.1 Hardware	93
7.10.2 Software	93
7.10.3 Virksomhedens EDB-organisation	94
7.10.4 EDB-sikkerhed	94
7.11 Vurdering af aktiver, forsikringsdækning m.v.	94
7.12 Overordnede risici i udvalgt virksomhed	97
7.12.1 Ledelsesafhængighed	97
7.12.2 Personaleafhængighed	98
7.12.3 Markeds-, kunde- og produktafhængighed	98
7.12.4 Afhængighed af råvarer, produktionsapparat og leverandører	99
7.13 Baggrundsoplysninger vedr. sælger	99
7.14 Konklusion på analysefasen	100
Kapitel 8: Værdiansættelse af virksomhed	102
8.1 Metoder til beregning af virksomhedens værdi	102
8.2 Værdiansættelse på grundlag af forventet fremtidig indtjening	103
8.2.1 Kalkulationsrentefoden	105
8.2.2 Betalingsrækkens længde	105
8.2.3 Fastlæggelse af betalingsrækken	106
8.2.4 Fordeling af købesum	109
Kapitel 9: Forhandlingsfasen	111
9.1 Kontraktsparterne	112
9.2 Aftalens formål	112
9.3 Overtagne aktiver og gæld	113
9.4 Kontrakter, kunder og igangværende arbejder	113
9.5 Agenturer, dattervirksomheder og associerede virksomheder	113
9.6 Tilgodehavender	114
9.7 Produktions- og salgsrettigheder	114
9.8 Leasingrettigheder og -forpligtelser	114
9.9 Overtagelse af lejemål	115
9.10 Personale	115
9.11 Rådighedsaftale med tidligere ledelse i overgangsperioden	115
9.12 Købesum og berigtigelse heraf	116

9.13 Forsikringstegning	116
9.14 EDB-systemer	116
9.15 Miljøforhold	117
9.16 Momsreguleringsforpligtelser på ejendomme og maskiner	117
9.17 Konkurrenceklausuler	118
9.18 Forbehold, garantier og sanktioner	118
9.19 Andre aftaler og dokumenter udarbejdet i tilknytning til aftalen	118
Kapitel 10: Overtagelsesfasen	121
10.1 Information til medarbejdere	121
10.2 Aktiviteter i umiddelbar forlængelse af aftaleindgåelse	122
10.3 Aktiviteter til gennemførelse på overtagelsesdagen/skæringsdagen	123
10.4 Aktiviteter til gennemførelse efter overtagelsesdagen ..	124
Kapitel 11: Integrationsfasen	126
11.1 Indledning	126
11.2 Planlægning	127
11.3 Nedsættelse af styregrupper	129
11.4 Opsigelsesvarsler lejede lokaler	130
11.5 Information af nøglemedarbejdere	130
11.6 Integration af indkøb, produktion og salg	131
Kapitel 12: Management buy-out	133
12.1 Krav til virksomhed og ledelse	133
12.1.1 Virksomhedens markedsposition	133
12.1.2 Indtjeningsmønster	134
12.1.3 Ledelsen	134
12.1.4 Virksomhedens likviditetsskabende evne	134
12.1.5 Virksomhedens kapitalstruktur	135
12.2 Indbyggede konflikter i management buy-out	135
12.3 Modeller for virksomhedsoverdragelse i management buy-outs	137
12.3.1 Ledelsen overtager aktiver/passiver	137
12.3.2 Ledelsen stifter selskab til køb af aktiver/passiver	138
12.3.3 Ledelsen overtager aktier i den udvalgte virksomhed	139
12.3.4 Ledelsen stifter selskab til køb af aktier	139

12.3.5 Ledelsen overtager visse aktiver/passiver	139
12.4 Finansiering af management buy-out	140
Kapitel 13: Særligt om salg af virksomhed	142
13.1 Timing ved salg af virksomhed	142
13.1.1 Økonomiske, ledelsesmæssige og organisatoriske forhold	143
13.1.2 Skattemæssige forhold	143
13.2 Finansiering af salgssummen	144
13.3 Likviditet ved salg af virksomhed	145
13.4 Andre problemstillinger	145
Kapitel 14: Omkostninger forbundet med køb eller salg af virksomhed	146
14.1 Advokatomkostninger	146
14.2 Revisorhonorar	146
14.3 Andre omkostninger	147
Kapitel 15: Revisors rolle ved virksomhedsoverdragelser	148
15.1 Strategifasen	149
15.2 Kontaktfasen	150
15.3 Analysefasen	151
15.4 Forhandlingsfasen	153
15.5 Overtagelsesfasen	154
15.6 Integrationsfasen	154
15.7 God revisorskik	155
15.8 Afslutning	159
Litteraturliste	161
Bilag 1: Checkliste til strategifase	162
Bilag 2: Checkliste til analysefase	163
Bilag 3: Checkliste til overtagelsesfase	168
Stikordsregister	170

Forord

At handle en virksomhed er en omfattende proces, der kræver hensyntagen til mange forhold, som er væsentlige for de involverede parter.

I forbindelse med det daglige arbejde – samt gennem vort undervisningsarbejde – har vi erfaret, at nogle af de centrale faser i forbindelse med beslutninger om køb og salg af virksomhed ikke altid behandles særligt grundigt. Det samme problem gælder også analyser af de berørte virksomheders udviklingsstadier.

Forfatterne er derfor af den opfattelse, at der er behov for en gennemgang af problematikken og for, blandt andet, at fokusere på de førnævnte problemer.

I denne bog behandles de væsentligste overvejelser i forbindelse med køb eller salg af virksomhed, som revisor, advokat eller andre rådgivere vil møde som konsulenter for en klient, der påtænker at gennemføre en virksomhedshandel.

Bogen er tænkt som inspirationskilde for rådgivere der medvirker ved fremskaffelse af materiale for beslutningstagerne. Den indeholder desuden en del praktiske checklister over de væsentligste led i processen, der gør fremstillingen mere overskuelig og tjener som inspirationskilde i det praktiske arbejde.

Der er taget hensyn til hovedindholdet af skattereformen fra maj 1993 ved færdiggørelsen af manuskriptet, men ikke de forventede detaljer der bliver en følge af de nye skatteloves indførelse og administration.

Forfatterne vil sige tak til statsautoriseret revisor John Andersen for gode råd ved bogens færdiggørelse, men samtidig præcisere at ansvaret for bogens indhold alene er forfatternes.

August 1993

John Blendstrup

Per Midtgaard

Bogen giver en samlet oversigt over de enkelte faser i forbindelse med køb og salg af virksomhed. Med analysemodeller for de berørte virksomheders udviklingsstadier og checklister til inspiration for det daglige arbejde.

Forfatterne har begge fra deres arbejde som statsautoriserede revisorer beskæftiget sig med de praktiske aspekter ved køb og salg af virksomhed og gennemgår her de væsentligste problemstillinger, som revisor, advokat eller andre rådgivere vil møde som konsulenter for en klient, der påtænker at gennemføre en virksomhedshandel.